

Kljub skromnim finančnim sredstvom je avtorici uspelo svojo knjigo, ki jo je oblikovala in grafično uredila Milojka Žalik Huzjan, obogatiti s številnimi barvnimi fotografijami, posnela sta jih avtorica in Marko Kapus, zemljevidi, izdelal jih je Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU, in grafi. Knjiga je bila razprodana v nekaj mesecih, večino izvodov pa so pokupili prebivalci Mirnske doline, torej domačini. To je dokaz, da je tudi znanost z ustreznim trudom mogoče približati širšemu krogu ljudi oziroma geografijo negeografom.

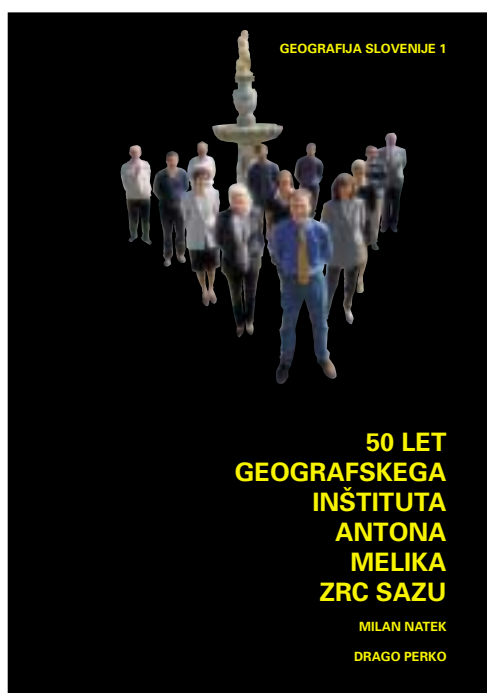
Drago Perko

Milan Natek, Drago Perko:

50 let Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU

Geografija Slovenije 1

Ljubljana 1999: Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU, Založba ZRC, 175 strani, 200 slik, ISBN 961-6182-84-6

Geografski inštitut Antona Melika Znanstvenoraziskovalnega centra Slovenske akademije znanosti in umetnosti je v letu 1999 začel z izdajanjem zbirke Geografija Slovenije, v kateri v knjižni obliki objavlja izsledke znanstvenoraziskovalnega dela s področij fizične, družbene in regionalne geografije Slovenije ter slovenskega geografskega izrazoslovja, zemljepisnih imen in tematske kartografije. V zbirki predstavlja predvsem rezultate svojih znanstvenih projektov in raziskav svojih sodelavcev, pa tudi za knjižno obliko prilagojene magistrske in doktorske naloge svojih raziskovalcev. Zbirka je odprta tudi za izsledke raziskav drugih ustanov in posameznikov, ki se ukvarjajo z geografskimi ali sorodnimi temi in se nanašajo na Slovenijo. Z njo se bogati in javno popularizira slovenska geografska znanost.

Zbirka nadaljuje tradicijo prve zbirke Geografskega inštituta, imenovane Dela Inštituta za geografijo, ki je izhajala v petdesetih in šestdesetih letih. V njej je izšlo enajst del s skupnim obsegom prek

2300 strani. Urednik Anton Melik in avtorji so knjige opremili z bogatim slikovnim gradivom in številnimi zemljevidi. Urednik je leta 1950 prispeval prvo knjigo zbirke z naslovom Planine v Julijskih Alpah, ki ji je v istem letu sledilo še bolj odmevno delo Sistemi poljske razdelitve na Slovenskem izpod peresa Svetozarja Ilešiča. Zbirka Geografija Slovenije je tudi naslednica zbirke Geografija, ki jo je leta 1995 ustanovila založba DZS skupaj z uredniškim odborom iz vrst njenih tesnih geografskih sodelavcev. Zaradi kadrovskih sprememb v založbi in pomanjkanja sredstev je zbirka žal zamrla, novoustanovljena zbirka pa v veliki meri prevzema njeno vsebinsko poslanstvo.

Prva, uvodna knjiga v zbirki je glede na postavljene vsebinske okvirje izjema, saj ne prinaša izsledkov geografske znanstvene raziskave, ampak izčrpno predstavlja polstoletno delo Geografskega inštituta, ki ga je na pobudo akademika Antona Melika ustanovila Slovenska akademija znanosti in umetnosti, takrat imenovana Akademija znanosti in umetnosti. Knjiga na kakovostnem papirju je v celoti tiskana v barvni tehniki. Trde platnice so vzrok, da jo uporabnik s še večjim veseljem vzame v roke.

V sicer kratkem poglavju Ustanovitev inštituta so podrobno predstavljene kronologija dogodkov in prek statuta njegove glavne vsebinske usmeritve. Na Glavni skupščini Akademije znanosti in umetnosti 21. decembra 1946 so posebej poudarili potrebo, da se »... akademija ozira po novih močeh in si samo želi, da bi mogla za svoja dela čimprej najti novih sodelavcev, posebno še za tiste znanstvene panoge, ki so v direktni zvezi z življenjem in v službi ljudstva ...« in da je zato »... posebna briga razširitev III. razreda ... in ustanovitev raznih raziskovalnih inštitutov...«. Priprave za ustanovitev geografskega inštituta so se začele že leta 1947, 23. marca 1948 pa je na predlog III. razreda za prirodoslovne in medicinske vede predsedstvo Akademije znanosti in umetnosti sprejelo statut inštituta, ki ga je 6. novembra 1948 potrdila skupščina Slovenske akademije znanosti in umetnosti. Za rojstni dan inštituta torej velja 6. november 1948, čeprav so bile v njegovem imenu nekatere raziskave opravljene leta 1947, merjenje Triglavskega ledenika pa se je začelo že leta 1946.

Na straneh 14 in 15 je objavljen faksimile glavnine statuta s petnajstimi členi. V drugem členu statuta inštituta so navedene njegove glavne naloge in dejavnosti: »Geografski inštitut ima nalogo, da vodi in organizira znanstveno delo na vseh področjih geografske stroke. Svoj namen dosega po naslednjih poteh: a) goji splošna teoretska spoznanja geografske znanosti, b) vodi in organizira znanstveno geografsko proučevanje našega področja, c) skrbi za objavljanje rezultatov znanstvenih proučevanj, č) eno bistvenih nalog vidi v tem, da pospešuje pri znanstvenem proučevanju one smeri, ki imajo praktične učinke in da s tem pripomore k gradnji našega novega življenja, d) da sodeluje z vsemi ustanovami v okviru Akademije in izven nje v pospeševanju navedenih smotrov.« V tretjem členu je navedeno: »Geografski inštitut organizira proučevalne odprave, prireja znanstvene sestanke in predavanja ter more izdajati svoj strokovni časopis.« V petem členu je navedena delitev inštituta: »Geografski inštitut pri akademiji znanosti se more deliti na tri sekcije: a) na sekcijo za fizično geografijo, b) na sekcijo za geografijo človeka, c) na sekcijo za regionalno geografijo.« V sedmem členu izvemo: »Geografski inštitut upravlja upravnik, ki ga iz vrst rednih in dopisnih članov ali tudi iz vrst priznanih strokovnjakov na predlog razreda imenuje skupščina Akademije. Sekcijam na čelu so načelniki.« Obširen osmi člen spregovori o kadrih: »Geografski inštitut ima člane in znanstvene sodelavce. Člani so vsi pravi in dopisni člani Akademije, ki pripadajo po stroki v znanstveno področje geografije, nadalje priznani strokovnjaki geografije ... Med znanstvene sodelavce se morejo uvrstiti geografi, ki so se že izkazali z geografskim proučevanjem, in taki znanstveni delavci, ki sodelujejo pri izvrševanju določenih proučevalnih nalog.« Dopolnjuje ga deseti člen: »V Inštitut se sprejemajo znanstveni aspiranti, kandidati in doktorandi.«

V poglavju Imena inštituta med drugim izvemo, da je prvotni Geografski inštitut postal Geografski inštitut Antona Melika leta 1976, od leta 1981 pa je njegovo polno uradno ime Geografski inštitut Antona Melika Znanstvenoraziskovalnega centra Slovenske akademije znanosti in umetnosti. V poglavju Upravniki in predstojniki inštituta so v sliki in z navedbami letnic njihovega vodenja inštituta predstavljeni Anton Melik, Ivan Rakovec, Svetozar Ilešič, Ivan Gams, Milan Šifrer, Drago Meze, Milan Natek in Drago Perko. Sledijo poglavja Znanstveni sveti inštituta, Delavci inštituta (ločeno po podpoglavjih Raziskovalci in raziskovalke, Kartografi in kartografke, Fotografi, Knjižničarke in tajnice ter Zunanji sodelavci), Delovni prostori inštituta ter Organizacijske enote inštituta (Oddelek za geoeкологию, Odde-

lek za regionalno geografijo, Oddelek za naravne nesreče, Oddelek za geografski informacijski sistem in Oddelek za tematsko kartografijo; v to poglavje so uvrščene tudi predstavitev geografskih zbirk, kartografske zbirke in inštitutske knjižnice s prikazom kartoteke geografske bibliografije Slovenije, ki je skoraj enake starosti kot inštitut).

Sledi poglavje Publikacije inštituta, v katerem je osrednja pozornost namenjena Geografskemu zborniku. Predstavljeni sta še zbirki Dela in Geografija Slovenije. Med drugimi publikacijami, pri katerih je Geografski inštitut sodeloval kot izdajatelj ali soizdajatelj, so predstavljeni predvsem zborniki raznih posvetovanj.

Najbolj obsežno poglavje z naslovom Znanstvenoraziskovalno delo inštituta zavzema okrog tri četrtine knjige. V njem sta avtorja s pomočjo nazornega in obsežnega slikovnega gradiva (izseki poročil o delu, tematski zemljevidi v klasični in digitalni tehniki, naslovnice zbornikov, revij, znanstvenih, strokovnih in poljudnih knjig, atlasov in opravljenih raziskovalnih nalog, fotografije s terena, fotografije sodelavcev pri delu ali v sproščenem druženju) ter s številnimi citati predstavila glavne etape v raziskovalnem delu, ki sta jih časovno uokvirila v razdobja med leti 1948 in 1958, 1959 in 1972, 1973 in 1978, 1979 in 1992 ter 1993 in 1998. Zadnje razdobje je prikazano podrobneje, po posameznih letih. Iz izčrpnega pregleda so razvidni glavni dosežki petdesetletnega dela, spremembe v usmeritvah in organiziranosti raziskovalnega dela, pa tudi težave pri zagotavljanju finančnih sredstev in uspehi, ki so jih delavci inštituta dosegli v »tekmovalnosti« z drugimi inštituti znotraj ZRC SAZU.

V poglavju Sklep so podrobneje navedeni tudi dosežki in prizadevanja inštituta ter njegovih delavcev pri dejavnostih zunaj okvira matične ustanove, v društvi, zlasti Zvezi geografskih društev Slovenije, strokovnih združenjih, gibanjih, organih upravljanja in drugod. Skratka, njihovo delo je povsod, kjerkoli so delovali, zapustilo vidne sledi. Knjigo zaključuje šest strani dolgo poglavje Literatura in viri z več kot 200 navedki.

Drago Kladnik

Jerneja Fridl:

Metodologija tematske kartografije Nacionalnega atlasa Slovenije Geografija Slovenije 2

Ljubljana 1999: Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU, Založba ZRC, 136 strani, 42 slik in 4 preglednice, ISBN 961-6182-83-8

Knjiga Metodologija tematske kartografije nacionalnega atlasa Slovenije, druga v zbirki Geografija Slovenije, je plod avtoričinega večletnega podiplomskega usposabljanja in praktičnega dela pri razvijanju tematske kartografije. Knjiga je tudi rezultat njenega sodelovanja pri razvojnoraziskovalnem projektu Nacionalni atlas Slovenije, ki je v knjižni obliki pod naslovom Geografski atlas Slovenije ugledal luč sveta konec leta 1998. Pri snovanju in njegovi izvedbi je bila ena od štirih glavnih urednikov, članica vodstva projekta, članica uredniškega odbora, urednica zemljevidov in kartografka. Zaradi pomanjkanja tovrstne strokovne literature je predstavljena knjiga ena redkih slovenskih študij, ki znanstveno obravnava področje računalniške tematske kartografije. Kakovostne barvne reprodukcije so izredno nazorne. Ob njih mnoge trditve in ugotovitve postanejo razumljive tudi slabšim poznavalcem tematike.

V poglavju Tematska kartografija avtorica navaja, da so karte ali zemljevidi dvodimenzionalni grafični prikazi zemeljskega površja ter različnih objektov in pojavov na ravnini. Tematske karte ali tematski zemljevidi so osredotočeni na poudarjanje ene, dveh, redkeje več samostojnih tematik o naravnih ali družbenih pojavih, njihovih medsebojnih odnosih ter njihovi razprostranjenosti v prostoru in času. Izbira tem, ki jih je mogoče predstaviti na tematskih zemljevidih, je skoraj neomejena. V strokovni literaturi se v pomenu izraza tematska karta uporabljata tudi izraza specialna in posebna karta. V podpoglavju Začetki tematske kartografije je obdelan razvoj kartografije ne glede na njeno »tematsko« naravnost.

Tretje poglavje nas seznanja s splošnogeografskimi in nacionalnimi atlasi. Atlasi so zbirke v knjigo vezanih kart, katerih vsebine, oblikovalske rešitve in namen predstavljajo zaključeno celoto. Ob tem pojmu ljudje največkrat pomislijo na splošnogeografske atlase s številnimi topografskimi ali pregled-